

2^a X. 9 λούης σιάης ὑπόσχομαι τὰ ἄνωθεν

1ⁿ X. 10 <στέφανος Βαλέτας, ὁ καὶ γράψας, μαρτυρῶ.

Verso

3ⁿ X. 1 ὁμολογία τοῦ γαμβροῦ μου λούκη

2 σιάη. γρόσι(α): 4000.

3 1811: Σεπτεμβρίου: 11:

77

Ἐξοφλητικὸν τοῦ Θεοδόσιου Φλιζανετάκη

1809, Ἰουνίου 3

Ἰος

Ὁ ἀποβιώσας Θεοδόσιος Φλιζανετάκης ἢ Βλιζανιτάκης κατέλιπε διαθήκην δι' ἧς διώριζεν ἐκτελεστήν ταύτης τὸν Νικολάκην Γρυπάρην, κατέλιπε δὲ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ γρόσια 395 καὶ παράδες 15 εἰς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Δημήτριον Φλιζανιτάκην. Οὗτος, παραγενόμενος εἰς Ἴον καὶ λαβὼν τὸ εἰρημένον ποσὸν παρὰ τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης Ν. Γρυπάρη, δηλοῖ ὅτι ἱκανοποιήθη ἀπολύτως καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἀξίωσιν ἔχει πλέον ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος τις τῶν συγγενῶν του, τόσον κατὰ τοῦ ἐκτελεστοῦ ὅσον καὶ κατὰ τῆς Μαρούσας, χήρας τοῦ ἀποβιώσαντος θείου του, ὡς ἐξοφληθεὶς τελείως, οὕτω δὲ μὴ δυνάμενος, ἐγείρων ἀξιώσεις ἐκ τῆς διαθήκης, νὰ καταφύγῃ εἰς οἷον-δήποτε δικαστήριον, ὑπόσχεται, ἂν ταῦτο πράξῃ, νὰ καταβάλῃ εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ Καπετὰν πασᾶ ὡς ποινικὴν ρήτραν γρόσια πεντακόσια. Διὸ ὑπέγραψεν ἰδιοχείρως τὴν παροῦσαν ἐξοφλητικὴν ἀπόδειξιν ἐνώπιον μαρτύρων, οἵτινες καὶ ὑπογράφουν, παρέδωσε δ' αὐτὴν εἰς χεῖρας τοῦ ἐκτελεστοῦ Νικολάκη Γρυπάρη, ἥτις νὰ ἔχῃ κῦρος ἐνώπιον οἰου-δήποτε δικαστηρίου προσαγομένη.

Περὶ τοῦ τζελεπῆ Νικολάκη Γρυπάρη ἐγένετο ἐπανειλημμένως λόγος (50, 59, 66, 73). Ἀγνώστοι μοὶ εἶναι ὁ διαθέτης Θεοδόσιος Φλιζανετάκης, ὁ ἀνεψιὸς του Δημήτριος καθὼς καὶ ἡ σύζυγος τοῦ πρώτου Μαρούσα. Ὁ διαθέτης κατήγετο ἐκ τῆς Ἴου, ὅπου καὶ κατέλιπε τὴν διατεθεῖσαν παρ' αὐτοῦ περιουσίαν του. Μὲ τοὺς κατοίκους τῆς νήσου ταύτης εἶχε, φαίνεται, πολλὰς σχέσεις ὁ Νικόλαος Γρυπάρης, διότι καὶ ἐν 68, ἐξ Ἴου ἐπίσης, διορίζεται ἐπίτροπος (πληρεξούσιος) τῆς Ρηνιώς, χήρας Ἀποστόλη Διλφῆ, ἐν τῇ αὐτῇ δὲ νήσῳ διορίζει ὁ Ν. Γρυπάρης πληρεξούσιον αὐτοῦ τὸν Λούην Στάην, ἵνα εἰσπράξῃ ἀπαίτησιν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐκεῖ κατοικοῦντος Ἀβραὰμ Ντεσόφιαλη (67).

Ὁ διορισμὸς τοῦ Ν. Γρυπάρη, ὡς ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης του ὑπὸ τοῦ Θεοδοσίου Φλιζανετάκη, ἀποδεικνύει καὶ πάλιν ὅτι ὁ θεσμὸς οὗτος ἴσχυσεν ἐν τῇ νήσῳ Σίφνῳ.

Νομίζω δὲ ὅτι τοῦτο συνέβαινε κατὰ παράδοσιν ἐκ τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου ἐν ᾧ εὐρέως ἀνεπτύχθη. Βλέπε 48. Ὁ θεσμός βεβαίως μαρτυρεῖται ἰσχύων εἰς τὰ ἰταλικά μεσαιωνικά δίκαια ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ δίκαια ἄλλων κρατῶν τοῦ Μεσαίωνος, καθὼς καὶ εἰς τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας. Βλέπε Α. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΥ, *Ἐκτελεσται τῶν Διαθηκῶν*, Ἀθῆναι 1911, σελ. 27, 28. G. SALVIOLI, *Storia del diritto italiano*, 9^a ediz., Torino 1930, σελ. 534 ἐπ. § 591. Ἀπίθανον θεωρῶ, βυζαντινοῦ θεσμοῦ ὑπάρχοντος, τὴν ὑπὸ τῶν Κυκλαδιτῶν ἀποδοχὴν ὁμοίου φραγκικοῦ, καίτοι ὁ ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΜΠΑΝΙΑΣ, *Πρόχειρον Νομικόν*, ἔκδοσις Ε. Ταπεινοῦ καὶ Κ. Βασιλειάδου, Κωνσταντινούπολις 1887, ἐν Κεφ. ΙΓ', σελ. 164, λέγει ὅτι: εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς μόνον ἐπιτρόπους διορίζομεν καὶ λέγομεν τῶν ὀρφανῶν. Ὁ Βαλσαμὼν ὁμοῦς καὶ ὁ Ἀριστῆνος, καθὼς καὶ ὁ Δημήτριος Χωματιανὸς ἐν J. B. PITRA, *Analecta sacra et classica. Spicilegio Solesmense parata*, Parisiis 1891, σελ. 370 ἐπ., ὁμιλοῦσι περὶ τοῦ θεσμοῦ. Διὰ τοῦτο ὀρθὸν νομίζω τὸ συμπέρασμα τοῦ Α. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΥ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 54, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν δίκαιον ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐξειλήχθη αὐτοτελῶς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προγενεστέρου, καίτοι δὲν ἀποκλείεται, κατὰ τὴν γνώμην μου, ἡ ἐνίσχυσις αὐτοῦ ἐκ τῆς ἰσχύος ὁμοίου παρὰ τοῖς κατακτηταῖς. Συμφωνῶ καὶ πάλιν μὲ τὸν Μομφερράτον, ὅτι τὸ Κανονικὸν Δίκαιον τῆς Δύσεως υἱοθέτησε τὸν ἑλληνικὸν θεσμόν.

Ὁ Θεοδόσιος Φλιζανετάκης φαίνεται ὅτι καὶ ὅτε ἄλλων διέθεσε· διότι ἐν στίχ. 3 ἐπ. λέγεται, ὅτι οὗτος ἐδωρίσεν τὴν περιουσίαν τοῦ ὡς φαίνεται καταγραμμένη ἐν τῇ ρηθεῖσαν διαθήκῃ του καὶ ἐν στίχ. 8-9 ὁ τιμώμενος ἀνεφίς τοῦ Δημήτριος δηλοῖ ὅτι ἦλθεν ἐνταῦθα εἰς νιὸ διὰ νὰ λάβω τὸ μερίδιον τοῦ μὴ ἀπαρθενεύει. Τὸ ρῆμα ἀπαρθενεύει δὲν εὐρίσκεται ἀποτεθησαυρισμένον εἰς τὸ Ἰστορικὸν Λεξικὸν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, νομίζω δὲ ὅτι εἶναι παραφθορὰ ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ *apartenere*=ἀνήκει. Ἀπαντᾷ καὶ ἐν 79, στίχ. 4. Συνδυαστέα πρὸς ἐξαγωγὴν τοῦ ἄνωτέρω συμπεράσματος εἶναι καὶ ἡ φράσις τῶν στίχων 9-10: ὅθεν καὶ φανερώνω ὅτι ἔλαβον τὸ μερίδιόν μου κλπ.

Πρετεντάρω (στίχ. 13 καὶ 20) ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ *pretendere* = ἀξιῶ, ζητῶ.

Στίχ. 16-17: καὶ ἱμπραλασμά ἀμέσι νταβαντᾶν βεῖ κιανβέι μονταλαμπαντᾶν τουρκικώτερον εἰπεῖν. Ἡ αὐτή, περίπου, φράσις ἀπαντᾷ εἰς πωλητήριον οἰκίας ἐκ Σμύρνης τῆς 16 Ὀκτωβρίου 1797 δημοσιευόμενον ὑπὸ τοῦ Ν. Κ. Χ. ΚΩΣΤΗ, *Σμυρναϊκὰ Ἀνάλεκτα*, Α'. Ἀθῆναι 1906 (ΝΕ', σελ. 107), ἐν ᾧ οἱ πωληταί, δηλοῦντες ὅτι ἀπεπληρώθησαν, προσθέτουν: καὶ διὰ τοῦτο κάμουν τὸ ζιμέτι των ἱμπρά ἰσχά ἀμέι ταβατᾶν ἀπὸ τὸ ἄνωθεν μοῦλκι, ἅτινα σημαίνουν, κατὰ τὸν τουρκομαθῆ κ. ΤΣΩΠΡΟΝ, τοῦ μεταφραστικοῦ γραφείου Θεσσαλονίκης, «ἐξοφλοῦν τὸ χρέος των καὶ παραιτοῦνται τῶν ἀγωγῶν»· ἐπίσης ἐν τῇ ἐξοφλητικῇ ἀποδείξει τῆς 12 Ἰανουαρίου 1806, αὐτόθι, ΝΗ', σελ. 111: ποιεῖ δὲ (ἐνν. ὁ ἐξοφλῶν) καὶ τὸ ζιμέτι του γενόμενος ἱπρά ἰσκάτ ἀμέι δαβαδᾶν πιντέν πιρέ, βὲ πιντέν πινέ, ὅπερ σημαίνει, κατὰ τὸν αὐτόν, περίπου: «γενομένης ἐξο-

φλήσεως καὶ παραιτήσεως ἐξ ὅλων τῶν ἀγωγῶν ἀπὸ τὰ 1000 ἕως τὸ 1 καὶ ἀπὸ τὸ 1 ἕως τὰ 1000 (καὶ συνεπῶς συμβιβάζονται)». Βλέπε καὶ παραπλησίας φράσεις ἐν I. ΒΙΣΒΙΖΗ, *Αἱ μεταξὺ τῶν συζύγων περιουσιακαὶ σχέσεις εἰς τὴν Χίον κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν*, Ἀθῆναι 1948 (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς Ἑπετηρίδος τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, Τεῦχος 1) 48, σελ. 130, στίχ. 63-64: καθὼς ἔστερξεν ἱμπρὰν ἰσχάτ ἀμεῖν ταβαντὰ τέλειον 52, σελ. 133, στίχ. 29-30: ἱμπρὰν ἰσχάτ ἐμεῖν ταβατάν, τέλειον σούλφιν καὶ 57, σελ. 138, στίχ. 48 ἐπ.: καὶ ἔγινεν τέλει(ον) σούλφιν ἱμπρὰμ ἰσχάτ ἀμεῖν ταβατάν ὁμοίως 61, σελ. 142, στίχ. 15: καὶ ἔγιναν εἰς πέρ τοῦ ἄλλον ἱμπρὰν ἰσχάτ καὶ τέλειον σούλφιν ἀμεῖν ταβαντάν ἐπίσης 63, σελ. 146, 60 καὶ ποιῶ(ν) ἱσπρὰ μεγαμρεῖ μαχόντ τελείαν ἐξόφλησιν καθὼς καὶ 65, σελ. 148, στίχ. 25 ἐπ. καὶ ποιῶν ἱμπρὰ ἰσχάμ ρεῖ μαχόντ τελείαν ἐξόφλησιν.

Ὁ τετιμημένος ἀνεψιὸς Δημήτριος Φλιζανετάκης ἐξοφλεῖ λαμβάνων 395 γρόσια καὶ παράδες 15 (στίχ. 10-11) εἰς μετρητά. Τοῦτο ἐξηγεῖται κατὰ δύο τρόπους. α) Ὁ ἀποβιώσας κατέλιπε περιουσίαν συνισταμένην ἀποκλειστικῶς εἰς μετρητά. β) Συνεβιβάσθη νὰ λάβῃ τὸ ποσὸν αὐτὸ εἰς μετρητά καὶ νὰ παραιτηθῇ πάσης ἄλλης ἀξιώσεώς του ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος θείου του. γ) Ὁ ἀποβιώσας κατέλιπεν εἰς αὐτὸν τὸ ποσὸν τοῦτα μόνον. δ) Ἡ περιουσία τοῦ ἀποβιώσαντος ἐξεποιήθη, ἔλαβε δὲ αὐτὸς τὸ ποσὸν τοῦτο, τὸ ἀναλογῶν αὐτῷ ἐκ τῆς ἐκποιηθείσης περιουσίας τοῦ θείου του. Ἐν στίχοις ὅμως 18-20 ὁ Δημήτριος δέχεται νὰ καταβάλῃ εἰς τὸ μουστέπιακι (=ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του, κατὰ τὸν κ. ΤΣΟΠΡΟΝ) τοῦ καπετὰν πασᾶ ὡς ποινικὴν ρήτραν ἑκατὸν γρόσια: εἰ μεν καὶ ἤθελον νὰ ὑπάγω εἰς καμμιὰν κρίσιν νὰ ζητῶ δευτέραν ἀγωγὴν νὰ πρετεντέρω ἀλλ' ἄνι' ἄλλα κλπ. Τοῦτο μοὶ γεννᾷ τὴν ὑπόνοιαν ὅτι διένεξις ἀνεφύη μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς συζύγου τοῦ ἀποβιώσαντος Μαρούσης καὶ τοῦ ἐκτελεστοῦ Νικολάου Γρυπάρη, ἢ τῶν ἄλλων κληρονόμων τοῦ ἀποβιώσαντος, ὅτι οὗτος κατέφυγεν εἰς τὰ δικαστήρια (κρίσιν) καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς ἀγνώστου περιεχομένου ἀποφάσεως, ἢ καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως ταύτης, ὁ Δημήτριος συνεβιβάσθη καὶ ἔλαβεν εἰς ἐξόφλησιν τὸ ἀνωτέρω ποσὸν τῶν γροσίων 395,15, παραιτηθεὶς πάσης ἄλλης ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς περιουσίας τοῦ ἀποβιώσαντος ἀξιώσεώς του. Διὰ τοῦτο ὁμιλεῖ περὶ δευτέρας ἀγωγῆς, ἣν, ἂν παρὰ τὴν ἐξόφλησιν ἐπεχείρει, θὰ ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ καταβάλῃ τὴν ὀριζομένην ποινικὴν ρήτραν. Ἐπίσης ὅτι καὶ τὴν ἐξοφλητικὴν ἀπόδειξιν παρέχει, ἀκριβῶς διότι ἡγειρεν ἀξιώσεις, ἱκανοποιηθείσας, ὡς διαλαμβάνει τὸ ἔγγραφον.

Ἀνεξήγητος ὅμως εἶναι ὁ λόγος δι' ὃν ὁ Δημήτριος ἐν στίχοις 12-14 δηλοῖ ὅτι: καὶ ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἔχω νὰ πρετεντέρω ἀπὸ αὐτὴν τὴν περιουσίαν οὔτε ἐγὼ οὔτε ἄλλος μου τῶν συγγενῶν. Τίνι δικαίῳ ἐξεπροσώπει οὗτος καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς του; Ἀτυχῶς, δὲν ἔχω στοιχεῖα ἵνα ἀποφανθῶ. Εἰκασίαι χωροῦν πολλά· ἐνίαι μάλιστα καὶ παρακεκινδυνευμένα.

Διὰ τοῦ ὅρου ἐν στίχ. 20-22 ὁ Δημήτριος ὑποχρεοῦται, ἐφ' ὅσον παρὰ τὴν ἐξόφλη-

σίν του ἤθελεν ἐγείρει ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ θείου του, νὰ καταβάλλῃ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ Καπετὰν πασᾶ 500 γρόσια. Ἡ συνήθεια τοῦ συμφωνεῖν ποινικὰς ρήτρας καταβλητέας εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον, πρὸς ὃ πρέπει νὰ παραβληθῇ τὸ μουντουπάκι τοῦ πασᾶ, εἶναι παλαιοτάτη εἰς τὸ ἑλληνικὸν δίκαιον (Α. BERGER, *Die Strafklauseln in den Papyrusurkunden*, Leipzig 1911, σελ. 31 ἐπ.), συνεχίσθη δὲ καὶ εἰς τὸ βυζαντινὸν (Γ. ΜΑΡΙΔΑΚΗ, *Τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἐν ταῖς Νεαραῖς τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων*, Ἀθῆναι 1922, σελ. 219 ἐπ.). Βλέπε καὶ 49.

Τὸ ἔγγραφον εἶναι ἰδιωτικόν. Τὸ συνέταξεν ὁ οἰκονόμος νίου ροῦσος (στίχ. 30), ὅστις χρησιμεύει καὶ ὡς μάρτυς ὁμοῦ μετὰ τῶν ἐν στίχοις 28 καὶ 29 ὑπογραφόντων· τὸ ὑπογράφει δὲ ὁ ἐξοφλῶν ἰδιοχείρως (στίχ. 26-27).

- 1 Διὰ τοῦ παρόντος ἐξοφλητικοῦ καὶ ἐμμαρτύρου γράμματος γίνεται δῆλον
 - 2 ὅτι ἀποθανὼν ὁ μακαρίτης θεοδόσιος βλίζανιτάκης ἐποίησατο δια-
 - 3 θήκη ὑπογεγραμμένη ἰδιοχείρως του καὶ βεβαιωμένη ὑπὸ ἀξιοπίστους
 - 4 μάρτυρας καὶ ἐδιώρισεν τὴν περιουσίαν του ὡς φαίνεται καταγραμμέ-
 - 5 νη ἐν τῇ ρηθεῖσαν διαθήκῃ του ἔχοντος δὲ καὶ ἐπιτροπικόν του τὸν
 - 6 εὐγενέστατον τζελεπῇ νικολάκη γρουπάρη ὅθεν καὶ ἐγὼ ὁ κάτωθεν ὑπο-
 - 7 γεγραμμένος Δημήτριος θεοδώσον βλίζανιτάκης ἀνηψιὸς (ἀνηψιὸς) τοῦ ρηθέν-
 - 8 τος μακαρίτου Θεοδοσίου βλίζανιτάκη ἐλθὼν ἐπ' αὐτῇ εἰς νὺξ διὰ τὴν περι-
 - 9 λάβω τὸ μερίδιον ὅπου μὲ ἀπαρθενεύει ὅθεν καὶ φανερώνω ὅτι ἔλα-
 - 10 βον τὸ μερίδιόν μου γρό(σια) τὸν ἀριθμὸν τριακόσια ἐνενήντα πέντε ἥτοι
 - 11 νούμερο, 395: καὶ παράδες δεκαπέντε ἥτοι παράδες 15: τὰ ὅποια τὰ
 - 12 ἔλαβον διὰ χειρὸς τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ μακαρίτου Θεοδοσίου. καὶ ἀπὸ τὴν σή-
- μερον
- 13 καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἔχω νὰ πρετεντάρω ἀπὸ αὐτὴν τὴν περιουσίαν
 - 14 οὔτε ἐγὼ οὔτε ἄλλος μου τῶν συγγενῶν οὔτε ἀπὸ τὸν ἐπίτροπον τοῦ
 - 15 μακαρίτου ἀλλ' οὔτε καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς του μαρούσα οὐδὲ ὀβολόν, ὡς ἐξο-
 - 16 φλήσαντες τέλειον κατὰ τελείαν ἐξόφλησιν καὶ ἱμπραλασμὰ ἀμέσι ντα-
 - 17 βαντὰν βεῖ κιabεί μουνταλαμπαντὰν τουρκικώτερον εἰπεῖν, μένον-
 - 18 τας κατὰ πάντα τρόπον εὐχαριστημένος καὶ πρὸς τούτοις εἰ μὲν καὶ ἤθε-
 - 19 λον νὰ ὑπάγω εἰς καμμίαν κρίσιν νὰ ζητῶ δευτέραν ἀγωγὴν
 - 20 νὰ πρετεντέρω ἀλλ' ἀντ' ἄλλα ὑπόσχομεν νὰ δίδω εἰς

2^α σελὶς

- 21 τὸ μουντουπάκι τοῦ καπετὰν πασᾶ γρό(σια) πεντακόσια ἥ(τοι) νούμερον
- 22 πεντακόσια δύο καὶ εἰς ἔνδειξιν γέγονε τὸ παρὸν ἐξοφλητικὸν ὑπογεγρα-
- 23 μμένον ὑπὸ ἀξιοπίστων μαρτύρων καὶ βεβαιωμένον ἰδιοχείρως μου καὶ ἐδόθη

